

A Legfelsőbb Bíróság mint felülvizsgálati bíróság dr. Bencző Ügyvédi Iroda által képviselt felperesnek dr. Sárközy Szabolcs és dr. Kántor Attila ügyvéd által képviselt alperes ellen kártérítés iránt a Hajdú-Bihar Megyei Bíróság előtt 7.G.40.023/2009. szám alatt indult és másodfokon a Debreceni Ítéltábla Gf.II.30.436/2009/7. számú ítéletével befejezett perében, az említett jogerős ítélet ellen az alperes által benyújtott felülvizsgálati kérelem folytán a 2010. május 18-án megtartott tárgyaláson meghozta a következő

í t é l e t e t :

A Legfelsőbb Bíróság mint felülvizsgálati bíróság a Debreceni Ítéltábla Gf.II.30.436/2009/7. számú ítéletét hatályon kívül helyezi és a Hajdú-Bihar Megyei Bíróság 7.G.40.023/2009. számú ítéletét helybenhagyja.

Kötelezi a felperest, hogy fizessen meg az Államnak külön felhívás alapján 300.000 (Háromszázezer) Ft le nem rótt fellebbezési illetéket és az alperesnek 15 nap alatt 225.500 (Kettőszázhuszonötezer-ötszáz) Ft felülvizsgálati részperköltséget.

Ez ellen az ítélet ellen további jogorvoslatnak nincs helye.

I n d o k o l á s :

J. A. Z-né az alperes önálló kereskedelmi ügynöke volt, az alperes megbízottjaként lakás-előtakarékossági szerződések közvetítésére volt jogosult és a nyolc szintből álló F. ügynökhálózatán belül a hatodik szinten végezte munkáját. T-né K. M. - aki J. A. Z-né beosztottjaként szintén az alperes ügynöke volt és egyébként unokatestvére is volt J. A. Z-nénak - arról tájékoztatta a felperest, hogy az alperes a vele lakás-előtakarékossági szerződést kötő ügyfelek részére befektetési lehetőséget kínál. 2007. március 29-én a felperes K. S. nevű barátjának monostorpályi szolgálati lakásán találkozott T-né K. M-mel - aki K. S. sógornője - telefonon felhívták a találkozóról távolmaradt J.A. Z-nét, aki kihangosított telefonon közölte, hogy a befektetés igénybevételének feltétele a

lakáskasszába való belépés, a befektetett összeget az alperes 3 hónap elteltével az Állam által garantáltan, 20 %-os kamattal fizeti vissza. Egyidejűleg meghatalmazta T-né K. M-et a befektetésre szánt összeg átvételével. Ezt követően sor került a lakás-előtakarékossági szerződés megkötésére vonatkozó ajánlat nyomtatvány kitöltésére, melyet a felperes és T-né K. M. is (utóbbi mint tanácsadó) aláírt, aláírásával igazolva azt is, hogy a felperes 55.700 Ft-ot az alperes javára befizetett. Egyidejűleg a felperes 10.000.000 Ft-ot is átadott T. K. M-nek, aki ezt a tényt kézzel írott átvételi elismervénnyel ismerte el. Az okiratban rögzítettek szerint a 10.000.000 Ft-ot az alperes üzleti vezetőjének, J. A. Z-nének a megbízottjaként vette át abból a célból, hogy azt J. A. Z-né a felperes „lakás-takarékpénztári tagságának rendkívüli befizetéseként befektetésként elhelyezze az F. Zrt-nél 20 %/3 hó hozamra”.

A felperes részére ajánlott befektetési lehetőség nem létezett, J. A. Z-né ellen jelenleg büntető eljárás van folyamatban.

Miután a felperes a „befektetett” összeget nem kapta vissza, keresetében a Ptk. 350. § (2) bekezdése, 348. § (1) bekezdése és az 1996. évi CXIII. törvény (Ltp.tv) 5. §-ának (4) bekezdése alapján 10.000.000 Ft és ennek 2007. március 30-tól járó kamatai tekintetében kérte az alperes marasztalását.

Az alperes a kereset elutasítását kérte.

Az elsőfokú bíróság 9. sorszámú ítéletében 5.000.000 Ft és ennek 2007. március 30-tól járó kamatai megfizetésére kötelezte az alperest, a felperes ezt meghaladó keresetét elutasította.

Tényként állapította meg, hogy a 10.000.000 Ft-ot T-né K. M. az alperes ügynökeként, az alperesnél rendszeresített igazolványának felmutatása mellett vette át a felperestől, majd azt J. A. Z-nének átadta, aki a pénzt az alperes megbízottjaként, szabályos szerződéskötési magatartást színlelve vette át. J. A. Z-né viszont az átvett 10.000.000 Ft-ot a megbízással visszaélve saját céljaira használta fel és részben emiatt folyik ellene büntetőeljárás.

Az első fokú bíróság szerint az alperes marasztalásának fennállnak a jogszabályi feltételei, mert a körülményekből alappal következtethetett a felperes arra, hogy az alperes által kínált befektetésről van szó és hogy J. A. Z-né az alperes megbízottjaként jár el. Álláspontja szerint azonban a felperes megszegte a Ptk. 340. § (1) bekezdése által előírt kárelhárítási kötelezettségét. Bár tudta, hogy a részére felkínált befektetés hozama kiugróan magasnak minősül, mégis az emiatt elvárható fokozott óvatosságot elmulasztva, szóbeli ígéretre, kézzel írott elismervény ellenében juttatott el 10.000.000 Ft-ot egy olyan személy részére, akivel előtte személyesen nem is találkozott. A felperes hallomásból értesült arról, hogy az ajánlott befektetési forma az ismeretségi körébe eső személyeknél már működött és ha e személyeknél

érdeklődött volna, tudomást szerezhetett volna arról, hogy nem az alperes terméke a felkínált befektetés. Fel kellett volna tűnnie a felperesnek, hogy erről a befektetésről az alperestől származó írásbeli brossurát, tájékoztatást nem kapott, gyanúsak kellett volna lennie, hogy míg az 55.700 Ft átvétele az e célra rendszeresített formanyomtatvánnyal történt, addig a 10.000.000 Ft átadásakor a hivatalos formaságokat teljesen mellőzték, és csak a bevételi pénztárbizonylat utólagos megküldéséről esett szó a pénz átadásakor. A felperes a tőle elvárható körültekintést, óvatosságot elmulasztotta és ez nagyban hozzájárult az őt ért kár bekövetkeztéhez, ezért az elsőfokú bíróság a felperest ért kár 50 %-ának megfelelő összeg erejéig marasztalta csak az alperest.

A másodfokú bíróság az első fokú ítéletet részben megváltoztatta és az alperest terhelő marasztalás tőke összegét 7.500.000 Ft-ra felemelte.

Kifejtette, hogy az Ltp. tv. 5. § (4) bekezdése szerint az alperes kimentést nem engedő, objektív felelősséggel tartozik az ügynöke által megbízotti minőségben okozott kárért, a Ptk. 350. § (2) bekezdésének alkalmazása körében kialakult következetes bírói gyakorlat szerint pedig a megbízó akkor is felel az állandó megbízottja károkozásáért, ha a megbízott e minőségének felhasználásával okozta a kárt. Rámutatott arra, hogy a perbeli esetben a felperest J. A. Z-né megbízotti minősége, az alperesnél betöltött vezető pozíciója indította arra, hogy az ajánlott befektetést igénybe vegye és annak is meghatározó szerepe volt, hogy az alperes megbízottjaként tevékenykedő T-né K. M-től értesült J. A. Z-né hasonló, korábban sikeresen lebonyolított ügyleteiről. Emellett a T-né K. M. által kiállított elismervény is abban erősítette meg, hogy a befektetést az alperes magas szintű vezetője fogja intézni. Nem volt tehát ok arra, hogy a bíróság a perbeli esetben eltérjen a Ptk. 350. § (2) bekezdésének alkalmazásával kapcsolatban kialakult bírói gyakorlattól.

A jogerős ítélet szerint helyesen állapította meg az elsőfokú bíróság, hogy a felperes maga is közrehatott a kár bekövetkeztében. Ezzel kapcsolatban hangsúlyozta, hogy a felperes személyes kapcsolatot nem vett fel J. A. Z-nével, holott úgy tudta, hogy a befektetési szerződés megkötésére csak J. A. Z-né jogosult, lényegében a baráti körében elterjedt híresztelésekre alapítottn hozta meg döntését. Kellő gondosság tanúsítása mellett gyanúsak kellett volna találnia, hogy a 10.000.000 Ft átadásáról mindössze egy kézzel írott elismervényt kapott, észlelnie kellett volna annak szokatlanságát, hogy a szolgáltatás lényegében nem nyilvános és emiatt is nagyobb óvatosságot kellett volna tanúsítania.

A másodfokú bíróság szerint az alperes állításával szemben a felperes által csatolt hangfelvétel nem bizonyítja azt, hogy a felperes és J. A. Z-né között kölcsönszerződést jött volna létre, ellenkezőleg a hangfelvétel anyaga a felperesi előadást támasztja alá.

Az alperes felülvizsgálati kérelmében a jogerős ítélet hatályon kívül helyezését és elsődlegesen a kereset elutasítását, másodlagosan pedig az alperest terhelő marasztalási összeg mérséklését kérte. Álláspontja szerint a jogerős ítélet sérti a Ptk. 4. § (1) és (4) bekezdésében, 339. §-ában, 340. §-ában, 348. § (1) bekezdésében, 350. § (1) és (2) bekezdésében írtakat, az Ltp.tv. 5. § (4) bekezdését és a 2000. évi CXVII. törvény (Ütv.) 3. § (2) bekezdését, valamint a Pp. 3. § (3) bekezdésében, 141. § (2) és (6) bekezdésében, 163., 164., 199. §-aiban, valamint a Pp. 206. § (1) és (3) bekezdésében írtakat.

Felülvizsgálati kérelmét a következőkkel indokolta:

A másodfokú bíróság téves tényállás alapján, a jogszabályok téves értelmezésével, jogalap hiányában marasztalta az alperest.

T-né K. M. tanúvallomásán kívül semmi nem bizonyítja, hogy megtörtént volna a 10.000.000 Ft átadása J. A. Z-né részére.

Az átvételi elismervényt tanúk nem írták alá, annak tartalmát csak T-né K. M. tanúvallomása támasztotta alá, valóságtartalma emiatt kétséges. Kétséges a keltezés helyessége is, mert az elismervény aláírásakor - 2007. március 29-én - a felperes még nem volt lakáspénztári tag. A felperes és a meghallgatott tanúk vallomása között ellentmondás van a pénzátadás körülményei tekintetében, tehát az sem bizonyított, hogy a felperes ténylegesen átadott volna T-né K. M-nek 10.000.000 Ft-ot.

Ha történt ilyen pénzátadás, akkor sem lehetne megállapítani, hogy a 10.000.000 Ft-ot T-né K. M. az alperes megbízottjaként vette volna át. A Debreceni Városi Bíróság 7. szám alatti jegyzőkönyvének 3. oldalán csatolt felperesi nyilatkozatok, valamint a felperes által csatolt hangfelvétel pedig azt bizonyítja, hogy az elismervényben írtakkal szemben nem azért vett át T-né K. M. 10.000.000 Ft-ot, hogy azt J. A. Z-nénak, mint az alperes megbízottjának átadja. T-né K. M. jelen perben tett tanúvallomásából az tűnik ki, hogy a pénzt nem tagi befektetés, hanem munkatársi befektetés címén adta át J. A. Z-nénak, ez pedig azt jelenti, hogy azt J. A. Z-né nem az alperes megbízottjaként, hanem saját nevében vette volna át, saját nevében történő befektetés céljából. A felperes nem bizonyította sem a kárát, sem pedig az okozati összefüggést. A bíróságok elmulasztották annak értékelését is, hogy a meghallgatott tanúk maguk is érdekeltek a per eldöntésében egyrészt azért, mert sértettek, másrészt azért, mert valamennyien rokonai J. A. Z-nénak, illetve T-né K. M-nak.

A feltárt tényállás alapján J. A. Z-né megbízotti minősége nem állapítható meg. Ha egyáltalán átvette a 10.000.000 Ft-ot, azt egyéni vállalkozóként, saját nevében, rokoni segítséget nyújtva tette meg, és ezért annak visszafizetésére is saját nevében köteles. Az alperes marasztalására kizárólag az Ltp.tv. 5. § (4) bekezdése alapján kerülhetne sor, e jogszabályhely rendelkezése

szerint viszont a megbízó nem felelős a megbízott által a megbízás kereteinek túllépésével okozott károkért. Ezt erősíti meg az Ütv.3. § (2) bekezdése és az ahhoz fűzött miniszteri indoklás, mely szerint az olyan kereskedelmi ügynök, aki képviseleti jogkörét rosszhiszeműen túllépi, teljes kártérítésre köteles a harmadik fél irányában. Az EBH.2006/1406 szám alatt közzétett jogeset lényeges tényállási elemei eltérnek a per tárgyát képező ügytől, mert a hivatkozott jogesetben a biztosító és az ügyfél közötti jogviszony keretén belül volt módja az ügyfélnek kárt okozó kirendeltség vezetőnek arra, hogy az ügyfelet megtévevessze és neki kárt okozzon. Ugyan J. A. Z-né az alperessel megbízási jogviszonyban állt, de a megbízotti minőségben való károkozása a perben nem nyert bizonyítást.

Az elsőfokú bíróság állapította meg helyesen a felperes közrehatásának a mértékét. A felperes J. A. Z-nével csak távoli ismeretségben állt, mégis mindenfajta szerződés megkötése nélkül, kézzel írt átvételi elismervény alapján adott át T-né K. M-nek, mint közvetítőnek 10.000.000 Ft-ot, az elismervényben foglaltak valóság tartalmát nem ellenőrizte. Az alperest nem „szervezett keretek között” kereste meg, a pénz átadására egy állítólagos telefonbeszélgetés közben került sor egy magánlakásban. A felperesben nem keltett gyanút, hogy még az 55.700 Ft átadásáról is szerződéses dokumentáció készült, nem járt utána annak, hogy a felkínált termék egyáltalán létezik-e. A felperes nem járt el körültekintően, feltevéseit ellenőrizetlen híresztelésekre alapította. A felperes megtekintette T-né K. M. igazolványát, így abból tudnia kellett, hogy sem T-né K. M., sem J. A. Z-né nem jogosult az állítólagos termék forgalmazására, és a 10.000.000 Ft átvételére sem. A felperest a rendkívül magas hozamelvárás motiválta, ezért tanúsított kirívóan könnyelmű magatartást. Munkatársi befektetéssel olyan kedvezményre törekedett, amelyre nem volt jogosult, így a Ptk. 4. §-át is súlyosan sértő magatartást tanúsított.

A jogerős ítéletet a Legfelsőbb Bíróság a felülvizsgálati kérelem keretei között vizsgálta, vizsgálhatta felül és ennek alapján arra a megállapításra jutott, hogy az a felülvizsgálati kérelemben megjelölt okokból az alább kifejtettek szerint jogszabálysértő.

A Legfelsőbb Bíróság álláspontja szerint a jogerős ítélet helyes tényálláson alapul. A rendelkezésre álló adatok kellően alátámasztották a felperesnek azt az állítását, hogy T-né K. M-nek 2007. március 29-én 10.000.000 Ft-ot átadott, ezt ugyanis a felperesen és T-né K. M-en kívül a pénzátadásnál jelenlévő személyek - nevezetesen K. S. és K. S-né - tanúvallomása is bizonyította. Nem minősíthető iratellenesnek a jogerős ítéletnek az a ténymegállapítása sem, hogy T-né K. M. a felperestől átvett 10.000.000 Ft-ot J. A. Z-nénak átadta, mert ezt az állítást

önmagában a felperes által csatolt hangfelvétel anyaga kellően alátámasztja mely szerint J. A. Z-né megígérte a felperesnek a 10.000.000 Ft visszafizetését.

Nem ért egyet a Legfelsőbb Bíróság a felülvizsgálati kérelemnek azzal az álláspontjával, hogy a perbeli esetben J. A. Z-né nem az alperes megbízottjaként járt el, ezért az alperes kártérítésben való marasztalásának jogalapja hiányzik. A Ptk. 350. § (2) bekezdés a bíróságnak arra ad lehetőséget, hogy állandó jellegű megbízási jogviszony esetén a károsult és a megbízó viszonyában az alkalmazottak károkozásáért való felelősség szabályait alkalmazhassa, tehát a Ptk. 348. § (1) bekezdése alapján a károsulttal szemben kizárólag a megbízó kártérítési felelősségét állapíthassa meg akkor, ha a megbízott a tartós megbízási jogviszony keretében a megbízási jogviszonnyal összefüggésben okoz kárt harmadik személynek. A Ptk. e rendelkezései alapján kialakult bírói gyakorlat szerint a megbízó akkor is felel a tartós megbízási jogviszony keretében foglalkoztatott megbízott által okozott kárért, ha azt a megbízott a megbízási kereteit túllépve okozta, sőt akkor is, ha a károkozásra a megbízó által kifejezetten tiltott tevékenysége folytán, esetleg bűncselekmény útján kerül sor. A felelősség fennállásához az is elegendő, ha maga a megbízási jogviszony fennállása tette lehetővé a károkozást. Az ügyfél ugyanis mindig arra az ügynökre van utalva, akivel a lakás-takarékpénztár megbízottjaként kapcsolatba kerül, döntései meghozatalakor az ügyfél információira hagyatkozik. Joggal gondolhatja úgy, hogy a kapott tájékoztatás a megbízó tájékoztatása. Az utóbb valótlannak bizonyult tájékoztatás tudomásul vétele általában nem róható fel az ügyfélnek, és az is indokolt, hogy a megbízó terhére essen, ha az ügynök a valótlán tájékoztatás nyújtásával az ügyfélnek kárt okozott.

A perbeli esetben J. A. Z-né a lakás-takarékpénztárként működő alperessel kötött megbízási szerződés alapján végzett közvetítői tevékenységet és megbízotti minőségében való károkozására egy speciális jogszabályt, - és pedig nem az Ütv. rendelkezéseit, hanem - az Ltp.tv. 5. § (4) bekezdését kell alkalmazni. E jogszabályi rendelkezés szerint a lakás-takarékpénztár ügynökének megbízotti minőségében való károkozásáért a lakás-takarékpénztár a felelős. Ez a rendelkezés kógens, attól eltérni nem lehet, mérlegelést csupán annak eldöntése igényelhet, hogy az adott esetben J. A. Z-né megbízotti minőségében okozott-e kárt. Ennek megítélésénél viszont a Legfelsőbb Bíróság szerint irányadónak kell tekinteni azt a bírói gyakorlatot, mely különböző eseti döntések alapján a Ptk. 350. § (2) bekezdésének alkalmazása során kialakult.

A perbeli esetben J. A. Z-né kihangosított telefonon adta a felperesnek azt a tájékoztatást, hogy a lakás-előtakarékossági

szerződést megkötő személyek jogosultak az alperessel nagy haszonnal járó befektetési szerződések megkötésére. E tájékoztatás alapján döntött úgy a felperes, hogy az alperessel megkötí a lakás-előtakarékossági szerződést, majd 10.000.000 Ft-ot befektetésként elhelyez az alperesnél. Helyesen állapította meg a jogerős ítélet, hogy az ajánlott befektetés igénybevételekor döntő jelentősége volt annak, hogy a befektetést J. A. Z-né fogja intézni, aki a felperes által tudottan az alperes magas szintű vezetője. A felperesben már csak azért sem merülhetett fel, hogy J. A. Z-né nem az alperes nevében adott a befektetésről tájékoztatást, mert a tájékoztatás szerint a befektetésnek feltétele volt a lakás-előtakarékossági szerződésnek az alperessel való megkötése, és J. A. Z-né T-né K. M-et, - aki az alperesnél beosztottja volt - bízta meg a telefonbeszélgetés során a 10.000.000 Ft átvételével.

Teljesen alaptalan a felülvizsgálati kérelemnek az az állítása, hogy a felperes a 10.000.000 Ft-ot un. munkatársi befektetés céljából juttatta volna el J. A. Z-nénak, mint az alperestől független egyéni vállalkozónak és valójában nem is kívánt az alperessel jogviszonyba kerülni.

A Legfelsőbb Bíróság más, jelen per alperese ellen folyt peres eljárásból hivatalos tudomást szerzett arról, hogy több esetben J. A. Z-nénak azért adtak át kisebb-nagyobb pénzüsszegeket az alperesnél dolgozó személyek rokonai, mert úgy tudták, hogy az a kizárólag munkatársak részére nyitvaálló kedvező befektetési lehetőség. A perbeli esetben azonban nem ez történt. Egyetlen adat sem utal arra, hogy a felperes pénzáadására „munkatársi befektetés” céljából került volna sor, minden bizonyíték azt támasztotta alá, hogy a felperes a lakás-takarékpénztári tagok számára nyitvaálló befektetési lehetőséget kívánta igénybe venni (annak pedig jelen per eldöntése szempontjából nem volt jelentősége, hogy egy másik felperes által a Debreceni Városi Bíróság előtt az alperes ellen indított 2008. szám alatt folyamatban volt perben milyen nyilatkozatok hangzottak el).

Helyesen állapították meg az eljárt bíróságok, hogy a perbeli esetben a kár megosztásának a Ptk. 340. § (1) bekezdése alapján helye van. A Legfelsőbb Bíróság álláspontja szerint a kár 50 %-a származott abból, hogy a felperes nem úgy járt el, ahogy az adott helyzetben általában elvárható lett volna, tehát a kármegosztás vonatkozásában a felülvizsgálati kérelem és az elsőfokú bíróság álláspontjával ért egyet. Helyesen mutatott rá a felülvizsgálati kérelem arra, hogy a felperesnek - aki megtekintette T-né K. M. igazolványát - tudnia kellett, hogy az igazolványon feltüntetettek szerint T-né K. M. nem jogosult befektetések szervezésére, 10.000.000 Ft átvételére. Az ígért haszon reményében azonban kockázatos magatartást tanúsított, egy telefonon adott tájékoztatás alapján juttatott el 10.000.000 Ft-ot J. A. Z-nénak, és pedig úgy, hogy a befektetési célú pénzáadás egyetlen okirati bizonyítéka egy

kézzel írott elismervény volt. Bár úgy tudta, hogy az alperes megbízottjaként eljáró J. A. Z-néval befektetési szerződést kell kötnie, nem kereste a kapcsolatot J. A. Z-néval. Az alperes hivatalos helyiségében nem is járt, nem tett kísérletet a befektetéssel kapcsolatos írásbeli reklámanyagok, brossúrák megtekintésére, beszerzésére sem. Mindebből viszont az következik, hogy a felperes a kármegelőzés érdekében nem úgy járt el, ahogy az általában elvárható lett volna, a kár előidézésében jóval jelentősebb szerepet játszott, mint ahogy azt a másodfokú bíróság megállapította.

Mindezekre tekintettel a Legfelsőbb Bíróság mint felülvizsgálati bíróság a Pp. 275. § (4) bekezdésének első fordulata alapján a jogerős ítéletet hatályon kívül helyezte és az első fokú ítélet helybenhagyásáról döntött.

Az első fokú ítélet ellen mindkét peres fél, - azonos pertárgyérték tekintetében - alaptalan fellebbezést terjesztett elő, így egymásnak fellebbezési perköltséggel nem tartoznak, ugyanakkor a felperes köteles megfizetni a Magyar Államnak az illetékfeljegyzési joga folytán le nem rótt 300.000 Ft fellebbezési illetéket. Az alperes felülvizsgálati kérelme 33 %-ban eredményre vezetett, 67 %-ban viszont sikertelen volt, ezen arány figyelembevételével kötelezte a bíróság a felperest 225.500 Ft felülvizsgálati részperköltség megfizetésére az alperes javára, mely összegben belül 77.000 Ft volt az ügyvédi munkadíj ÁFA-val növelt összege. A perköltségekről szóló döntés a Pp. 270. § (1) bekezdésén, a 81. § (1) bekezdésén, a 32/2003./VIII.22./ IM rendelet 3. § (5) bekezdésén, valamint a 6/1986./VI.26./ IM rendelet 13. § (2) bekezdésén alapul.

Budapest, 2010. május 18.

.Vezekényi Ursula sk. a tanács elnöke
.Lőrincz Györgyné sk.előadó-bíró
Gyöngyösiné dr.Gyügyei Klára sk. bíró